

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่าย
วิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ*

THE PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING STUDENT AFFAIRS MANAGEMENT OF
SUANKULARB WITTAYALAI AFFILIATED SCHOOLS IN BANGKOK METROPOLITAN
REGION BASED ON THE CONCEPT OF RESILIENCE

¹วริสรา จารย์ปัญญา Warissara Chanpanya ²เพ็ญวรา ชูประวัติน Penvara Xupravati

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: warissara_ch@skn.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ ใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนในเครือข่ายวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 108 คน ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยภาพรวม คือ 0.388 (PNI_{Modified} = 0.388) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียนพบว่า ด้านงานกิจกรรมนักเรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด และด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาต่ำที่สุด และเมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยภาพรวม คือ 0.390 (PNI_{Modified} = 0.390) พบว่า การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด และการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายในชีวิต มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาต่ำที่สุด

คำสำคัญ: ความยืดหยุ่นทางจิตใจ, ความต้องการจำเป็น, การบริหารกิจการนักเรียน, โรงเรียนในเครือข่าย
กุหลาบวิทยาลัย

Abstract

The purpose of this research is to study the priority needs in the Student Affairs Management Development of Suankularb Wittalai Affiliated in Bangkok Metropolitan Region, based on the Concept of Resilience. A descriptive research method was used in this research. The tool used in the research was questionnaires and the data was analyzed by Arithmetic mean, Standard Deviation and the Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$). The survey was completed by 108 people, including school administrators and secondary school teachers at Suankularb Wittalai Affiliated in Bangkok Metropolitan Region. The finding showed that. The Priority Need Index, the overall student affairs management concept was 0.388 ($PNI_{Modified} = 0.388$). In consideration of the scope of student affairs management, it illustrated student that activities or extra-curricular activities present the highest order of needs, where as the student care dimension present the lowest order of needs. To consider the attributes of Resilience, it was 0.390 ($PNI_{Modified} = 0.390$). That encouraging students to have self-control had the highest of development needs while promoting a sense of purpose in life for students had the lowest of development needs.

Keywords: Resilience, Priority Needs, Student Affairs Management, Suankularb Wittalai Affiliated

บทนำ

แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) ในประเทศไทยจะดีขึ้นตามลำดับ แต่สถานการณ์ที่ยังคงหลงเหลือเป็นบาดแผลที่เห็นได้เด่นชัด คือ ภาวะวิกฤติที่บุคคลต้องเผชิญ ทำให้บุคคลมีวิธีการในการรับมือปัญหาที่แตกต่างกัน อันจะกล่าวได้ว่า พลังความเข้มแข็งที่สร้างขึ้นหลังจากที่บุคคลพบเจออุปสรรคและความยากลำบาก ปัญหา หรือวิกฤติที่เกิดขึ้นในชีวิตนั้น เป็นสิ่งที่สามารถสร้างขึ้นมาได้ของคนทุกเพศทุกวัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นทางจิตใจ (Resilience) แต่แต่ละบุคคลที่มีไม่เท่ากัน สำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ถือได้ว่าเป็นช่วงวัยที่กำลังจะก้าวไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ และเป็นวัยแห่งภาวะอารมณ์ที่ไม่คงที่ มีอารมณ์ขึ้นลง จากการสำรวจภาวะสุขภาพนักเรียนทั่วโลกของประเทศไทยเมื่อปี 2564 (2021 Thailand Global School-based Student Health Survey) พบว่า ร้อยละ 17.6 ของวัยรุ่นอายุ 13-17 ปี มีความคิดที่จะฆ่าตัวตาย (กรมอนามัย, 2565) จะเห็นได้ว่า ความยืดหยุ่นทางจิตใจ (Resilience) ของนักเรียนในวัยรุ่นจึงเป็นเครื่องมือสำคัญ และมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน

ความยืดหยุ่นทางจิตใจ (Resilience) หมายถึง การคืนกลับสู่สภาพเดิม ความยืดหยุ่น ในทางการศึกษา หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปรับตัวทางกายและจิตใจให้เข้มแข็ง เพื่อฟื้นคืนสภาพและคุณค่าที่เคยมีอยู่เดิมแต่สูญเสียไปหลังจากเผชิญปัญหาการเปลี่ยนแปลงหรือภาวะวิกฤติต่างๆ ซึ่งสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปรับตัวสู่สภาพและคุณค่าที่เคยมีอยู่เดิมได้อย่างเหมาะสม โดยการพัฒนาหลักสูตร สาระการเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนและการแนะแนวให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบทและกลุ่มเป้าหมาย (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2564) นอกจากนี้ นักวิชาการยังได้ให้ความหมายของ

ความยืดหยุ่นทางจิตใจไว้ว่าเป็นความสามารถทางอารมณ์และจิตใจของบุคคลที่สามารถยืดหยุ่น ปรับตัว ฟื้นฟู สภาพอารมณ์และจิตใจได้อย่างรวดเร็ว ภายหลังเหตุการณ์วิกฤติหรือสถานการณ์ที่ยากลำบากเป็นคุณสมบัติ เฉพาะตัวของบุคคลที่สามารถรับมือกับเหตุการณ์ไม่คาดฝันพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส ผ่านพ้นปัญหาอุปสรรคไป ได้โดยไม่จมอยู่กับความทุกข์และดำเนินชีวิตต่อไป (Grotberg, 1995)

งานบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานที่ส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษา ด้านการดูแลนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ งานรับนักเรียน การทำสำมะโนนักเรียน งานสวัสดิการอื่นๆ และงานด้านระเบียบวินัยและประพฤติของ นักเรียนโดยเป้าหมายหลักสำคัญของงานกิจการนักเรียน ได้แก่ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีพัฒนาการที่ดีทั้ง ทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และการดำรงชีวิตในสังคมให้มีความสุข ดังที่ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2552) กล่าวไว้ว่า การบริหารกิจการนี้เป็นแนวทางและเครื่องมือที่จะนำพานักเรียนไปสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึง ประสงค์ของแต่ละบุคคลของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนนำพาตนเองไปสู่ความสำเร็จได้

โรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ประกอบไปด้วย โรงเรียนที่มี ขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต และ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี รวมทั้งสิ้น 6 โรงเรียน จากรายงานผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพกุหลาบ หลวง (สถาบันสวนกุหลาบ, 2565) ยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาความยืดหยุ่นทางจิตใจซึ่งในการ บริหารกิจการนักเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษานั้น ผู้เรียนยังคงต้องการวัดชื่นใจเพื่อการก้าวผ่าน ภาวะวิกฤติในปัจจุบัน (นิธิพัฒน์ เมฆขจร, 2564)

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญ และสนใจที่จะศึกษา เรื่อง ความต้องการจำเป็นใน การพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือ สวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิง ปริมาณ เพื่อศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือ สวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯและ ปริมณฑล จำนวนทั้งสิ้น 6 โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

1.2 ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 6 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 6 คน ครูหัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หรือ กิจกรรมเสริมหลักสูตร งานบริการและสวัสดิการนักเรียน งานกิจกรรมแนะแนว และงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนละ 1 คน ครูคณะกรรมการภายในงาน งานละ 3 คน รวม 96 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 108 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check lists) จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงาน และวิทยฐานะ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 144 ข้อ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ และการบริหารกิจการนักเรียน กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ออกแบบและสร้างเครื่องมือตามผังโครงสร้างเครื่องมือ และข้อคำถาม กำหนดความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item objective congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปเพื่อนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล จากการสรุปผล พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.50 โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 มีจำนวน 144 ข้อ จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล โดยการตอบแบบสอบถามออนไลน์ผ่านระบบ Google Form โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล จำนวน 30 วัน ผู้วิจัยได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบการตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists) วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียน ในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยนำเสนอผลในรูปแบบตาราง พร้อมคำบรรยายประกอบ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยภาพรวมมีรายละเอียดของผลการศึกษาดังในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยภาพรวม

ข้อ	การบริหารกิจการนักเรียน	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)			PNI _{modified}	ลำดับที่
		M	(SD)	แปลผล	M	(SD)	แปลผล		
1.	งานกิจกรรมนักเรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร	3.275	1.097	ปานกลาง	4.747	0.457	มากที่สุด	0.449	1
	1) กิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน	3.295	0.990	ปานกลาง	4.768	0.445	ปานกลาง	0.447	(2)
	2) กิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น	3.234	1.160	ปานกลาง	4.745	0.460	มากที่สุด	0.467	(1)
	3) กิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์ในการคิดแก้ปัญหา	3.298	1.134	ปานกลาง	4.730	0.464	มากที่สุด	0.434	(3)
2.	งานบริการและสวัสดิการนักเรียน	3.375	1.173	ปานกลาง	4.757	0.453	มากที่สุด	0.409	2
	1) การบริการช่วยเหลือนักเรียนด้านสุขภาพ ร่างกาย อารมณ์ สังคม	3.315	1.168	ปานกลาง	4.750	0.465	มากที่สุด	0.433	(1)
	2) การบริการช่วยเหลือนักเรียนด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา	3.420	1.156	ปานกลาง	4.785	0.418	มากที่สุด	0.399	(2)
	3) กิจกรรมหรือบริการที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต	3.390	1.195	ปานกลาง	4.735	0.473	มากที่สุด	0.397	(3)
3.	งานกิจกรรมแนะแนว	3.547	1.213	มาก	4.801	0.420	มากที่สุด	0.354	3
	1) กิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ	3.572	1.225	มาก	4.792	0.425	มากที่สุด	0.342	(3)
	2) กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนรักและเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น	3.529	1.221	มาก	4.806	0.413	มากที่สุด	0.351	(2)
	3) กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการเลือกแนวทางการศึกษา การงานอาชีพ	3.513	1.199	มาก	4.806	0.422	มากที่สุด	0.368	(1)
4.	งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.579	0.944	มาก	4.789	0.443	มากที่สุด	0.338	4
	1) การให้การสนับสนุน ช่วยเหลือนักเรียนทางด้านทักษะส่วนบุคคล และสังคม	3.572	0.939	มาก	4.788	0.443	มากที่สุด	0.340	(1)
	2) การส่งเสริมสุขภาพทางด้านร่างกาย และจิตใจให้กับนักเรียน	3.593	0.945	มาก	4.812	0.421	มากที่สุด	0.339	(2)
	3) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.586	0.939	มาก	4.767	0.464	มากที่สุด	0.329	(3)
	รวม	3.444	1.107	ปานกลาง	4.774	0.443	มากที่สุด	0.388	-

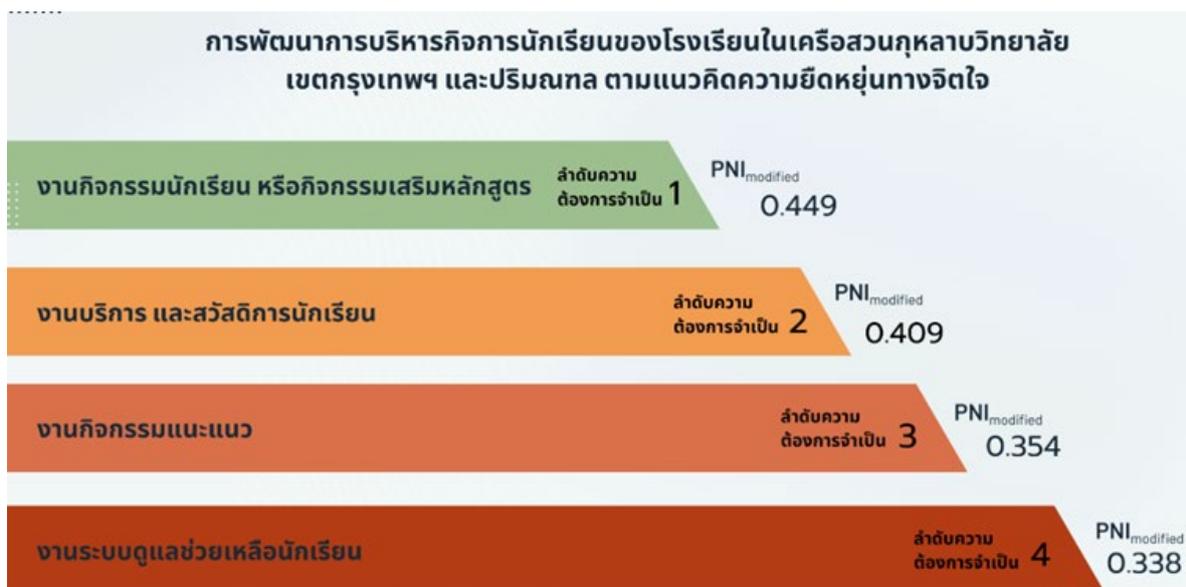

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยภาพรวม มีดังนี้

สภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.444$, $SD = 1.107$) ขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($M = 3.579$, $SD = 0.944$) รองลงมา คือ ด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียน ($M = 3.375$, $SD = 1.173$) รองลงมา คือ ด้านงานกิจกรรมแนะแนว ($M = 3.547$, $SD = 1.213$) และขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ งานกิจกรรมนักเรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($M = 3.275$, $SD = 1.097$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.774$, $SD = 0.443$) ขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ งานกิจกรรมแนะแนว ($M = 4.801$, $SD = 0.420$) รองลงมา คือ ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($M = 4.789$, $SD = 0.443$) รองลงมา คือ ด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียน ($M = 4.757$, $SD = 0.453$) และขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียนด้านงานกิจกรรมนักเรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($M = 4.747$, $SD = 0.457$)

ความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยภาพรวม คือ 0.388 ($PNI_{Modified} = 0.388$) ขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดที่สุด คือ งานกิจกรรมนักเรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($PNI_{Modified} = 0.449$) รองลงมา คือ ด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียน ($PNI_{Modified} = 0.409$) รองลงมา คือ ด้านงานกิจกรรมแนะแนว ($PNI_{Modified} = 0.354$) ขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($PNI_{Modified} = 0.338$) ตามลำดับ

ภาพที่ 1 $PNI_{Modified}$ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายมหาวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ จำแนกตามองค์ประกอบความยืดหยุ่นทางจิตใจ ในภาพรวม

การบริหารกิจการนักเรียน จำแนกตามองค์ประกอบ ความยืดหยุ่นทางจิตใจ	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)			ความต้องการจำเป็น PNI _{Modified}	ลำดับที่
	M	SD	แปลผล	M	SD	แปลผล		
1) ความสามารถทางสังคม	3.479	1.104	ปานกลาง	4.800	0.427	มากที่สุด	0.381	3
2) ความสามารถในการควบคุมตนเอง	3.393	1.089	ปานกลาง	4.750	0.466	มากที่สุด	0.403	1
3) ความสามารถในการแก้ไขปัญหา	3.430	1.112	ปานกลาง	4.762	0.444	มากที่สุด	0.391	2
4) มีจุดมุ่งหมายในชีวิต	3.470	1.121	ปานกลาง	4.778	0.437	มากที่สุด	0.378	4
รวม	3.443	1.106	ปานกลาง	4.772	0.443	มากที่สุด	0.390	-

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายมหาวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ จำแนกตามองค์ประกอบความยืดหยุ่นทางจิตใจ มีดังนี้

สภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายมหาวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ (M = 3.443, SD = 1.106) เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบความยืดหยุ่นทางจิตใจ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง (M = 3.479, SD = 1.104) รองลงมา คือ มีจุดมุ่งหมายในชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง (M = 3.470, SD = 1.121) รองลงมาคือ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง (M = 3.430, SD = 1.112) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความสามารถในการควบคุมตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง (M = 3.393, SD = 1.089)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายมหาวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ (M = 4.772, SD = 0.443) เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบความยืดหยุ่นทางจิตใจ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถทางสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.800, SD = 0.427) รองลงมา คือ มีจุดมุ่งหมายในชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.778, SD = 0.437) รองลงมาคือ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.762, SD = 0.444) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความสามารถในการควบคุมตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.750, SD = 0.466)

ความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายมหาวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยภาพรวม คือ 0.390 (PNI_{Modified} = 0.390) เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบความยืดหยุ่นทางจิตใจ พบว่า ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด คือ ความสามารถในการควบคุมตนเอง (PNI_{Modified} = 0.403) รองลงมา คือ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา (PNI_{Modified} = 0.391) รองลงมา คือ ความสามารถทางสังคม (PNI_{Modified} = 0.381) และด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาต่ำที่สุด คือ มีจุดมุ่งหมายในชีวิต (PNI_{Modified} = 0.378)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลเรียงตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้

1. ด้านงานกิจกรรมนักเรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร

งานกิจกรรมนักเรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ อยู่ในลำดับที่ 1 ($PNI_{Modified} = 0.449$) เนื่องจากงานกิจกรรมนักเรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรถือเป็นหัวใจอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา เพราะมีความสำคัญและมีการปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญในการทำงาน เสริมสร้างประสบการณ์ในการคิดแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้อย่างดี สอดคล้องกับ เพ็ญวรา ชูประวัตติ (2563) ซึ่งได้ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่จัดนอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในหลักสูตรด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะวิชาชีพ รวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งส่งเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเองสร้าง จิตสำนึกต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. ด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียน

งานบริการและสวัสดิการนักเรียน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ อยู่ในลำดับที่ 2 ($PNI_{Modified} = 0.409$) งานบริการและสวัสดิการนักเรียน เป็นการบริการช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ ภายในโรงเรียนตามความต้องการของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นทางด้าน สุขภาพ ร่างกาย อารมณ์ สังคม ความปลอดภัยในสถานศึกษา รวมถึงกิจกรรมหรือบริการที่มุ่งเน้นให้บริการ และส่งเสริมการพัฒนาทักษะในชีวิต ทั้งด้านการเรียนรู้ สุขภาพทางกายและจิตใจ และทักษะส่วนบุคคลในสถานศึกษา สอดคล้องกับสวภพ เทพกสิกุล (2559) กล่าวว่า งานบริการและสวัสดิการนักเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาบุคคลให้ มีความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ เช่นการจัดบริการตรวจสอบสุขภาพการบริการ และสวัสดิการแก่นักเรียนเพื่อป้องกันปัญหาต่างๆในสังคม การจัดระบบความปลอดภัยและป้องกันภัยคุกคามต่างๆ การสร้างขวัญ และกำลังใจแก่นักเรียน

3. ด้านงานกิจกรรมแนะแนว

งานกิจกรรมแนะแนว มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจอยู่ในลำดับที่ 3 ($PNI_{Modified} = 0.354$) โดยกรมวิชาการ (2549) ได้กล่าวถึงการแนะแนวไว้ว่า การแนะแนว หมายถึง จิตวิทยาประยุกต์แขนงหนึ่งที่ว่าด้วยการสร้าง และพัฒนาคนให้รู้จักช่วยเหลือตนเองหรือพึ่งตนเองได้โดยกระบวนการที่ส่งเสริมให้บุคคลได้มีบทบาทเต็มที่ในการเรียนรู้เพื่อที่จะพัฒนาศักยภาพ และสามารถจัดการกับชีวิตของตนอย่างฉลาด ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กล่าวถึงกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งในด้านการเรียนและอาชีพสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครู

รู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

4. ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายมหาวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ อยู่ในลำดับสุดท้าย ($PNI_{Modified} = 0.358$) โดยสำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต (2546) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรในการดำเนินการดังกล่าวและมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอกรวมทั้งการสนับสนุนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง ปลอดภัยจากสารเสพติด และมีความสุขในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน อย่างมีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะวิกฤตต่างๆ ได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ การศึกษาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายมหาวิทยาลัยเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ การบริหารกิจการนักเรียนสรุปได้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) งานกิจกรรมนักเรียน หรือ กิจกรรมเสริมหลักสูตร 2) งานบริการและสวัสดิการนักเรียน 3) งานกิจกรรมแนะแนว 4) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยคุณลักษณะของผู้มีความยืดหยุ่นทางจิตใจ ได้จากการสังเคราะห์ความหมาย และองค์ประกอบของความยืดหยุ่นทางจิตใจ (Resilience) ได้แก่ 1) ความสามารถทางสังคม 2) ความสามารถในการควบคุมตนเอง 3) ความสามารถในการแก้ไขปัญหา และ 4) มีจุดมุ่งหมายในชีวิต ซึ่งการดำเนินการตามขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นทางจิตใจ สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างสงบสุข

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน พบว่า งานกิจกรรมนักเรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นทางจิตใจ ครอบคลุมไปถึงการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการกำหนดกิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์ในการคิดแก้ปัญหา อันจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผู้เรียน

1.2 สถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความยืดหยุ่นทางจิตใจด้านความสามารถในการควบคุมตนเอง ผ่านงานกิจกรรมนักเรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร งานบริการและสวัสดิการนักเรียน งานกิจกรรมแนะแนว และงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากผลจากการวิจัยพบว่า ความยืดหยุ่นทางจิตใจด้านความสามารถในการควบคุมตนเอง มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางหรือกลยุทธ์การพัฒนาการบริการกิจการนักเรียน ตามแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตใจ ในเครือโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ทั้ง 11 โรงเรียน หรือกลุ่มโรงเรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาผู้เรียนในระดับที่สูงขึ้น และกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาผู้เรียนด้านความยืดหยุ่นทางจิตใจ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นทางจิตใจ เพื่อเป็นข้อมูลในการเตรียมความพร้อมและสามารถส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนในด้านการบริหารกิจการนักเรียนให้เพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2549). **คู่มือบริหารจัดการแนะแนว**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมอนามัย. (2565). **รายงานการสำรวจภาวะสุขภาพนักเรียนในประเทศไทย พ.ศ.2564 (Thailand Global School-based Student Health Survey 2021:GSHS)**. กรุงเทพมหานคร: มินนี่กรุ๊ป.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- นิธิพัฒน์ เมฆจร. (2564). ความยืดหยุ่นทางจิตใจ(Resilience): วัคซีนใจเพื่อการก้าวผ่านวิกฤตในปัจจุบัน. **วารสารจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต**. 2(11). 1-9
- เพ็ญวรา ชูประวัตติ. (2563). **ภาวะผู้นำในการบริหารและการประกันคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันสวนกุหลาบ. (2565). **รายงานผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพกุหลาบหลวง ปีการศึกษา 2565**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันสวนกุหลาบ.
- สวภพ เทพกสิกุล. (2559). **แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิดการเสริมสร้างความยืดหยุ่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). **การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2564). **พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับบัณฑิตยสภา**. กรุงเทพมหานคร: ธนาเพรส.
- สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2546). **คู่มือวิทยากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2552). **เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Grotberg, E. H. (1995). **A guide to promoting resilience in children: Strengthening the human spirit**. The Hague, Netherlands: Bernard van leer foundation.